

สภาพและปัญหาาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ



นายวิวัฒน์ วงศ์ตระกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-455-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

STATE AND PROBLEMS OF MANAGEMENT INFORMATION
SYSTEM IN THE MINISTRY OF EDUCATION

MR. WIWAT WONGTRAKUL

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-455-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพและปัญหาาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของกระทรวง
ศึกษาธิการ

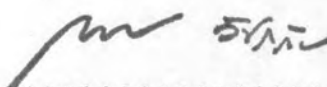
โดย นายวิวัฒน์ วงศ์ตระกูล

ภาควิชา บริหารการศึกษา

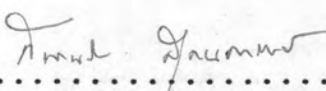
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ

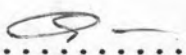


บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต


..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์)



วิวัฒน์ วงศ์ตระกูล สภาพและปัญหาาระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ
(STATE AND PROBLEMS OF MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM IN THE MINISTRY
OF EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา รศ.ดร.อุทัย บุญประเสริฐ 209 หน้า

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับนโยบายหรือวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานตามนโยบาย หรือวัตถุประสงค์ ระบบงานและกระบวนการของระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร นำสารสนเทศมาประกอบการตัดสินใจอย่างกว้างขวาง โดยมีการพัฒนาศูนย์สารสนเทศและระบบคอมพิวเตอร์ทั้งระดับกระทรวงและกรมหรือหน่วยงาน เทียบเท่ากรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า มีวัตถุประสงค์ของระบบเน้นการวางแผน การควบคุมและการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานส่วนใหญ่มีแผนงาน/โครงการแต่บรรลุวัตถุประสงค์เพียงบางกิจกรรม

2. กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งศูนย์สารสนเทศ และให้สังกัดกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงซึ่งบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารงานคอมพิวเตอร์กระทรวงศึกษาธิการ และมีคณะกรรมการพัฒนาระบบสารสนเทศอีก 4 คณะ กรมหรือหน่วยงาน เทียบเท่าส่วนใหญ่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นงานอยู่ในฝ่ายงานของกองหรือหน่วยงาน มีเทอร์มินอลเชื่อมโยงกับศูนย์สารสนเทศและไม่มี โครคอมพิวเตอร์ใช้อย่างน้อยหนึ่งเครื่องทุกกรมหรือหน่วยงาน

3. กระบวนการระบบสารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในกระบวนการสารสนเทศทุกขั้นตอน โดยมีข้อมูลสำคัญ 4 ประเภท คือ บุคลากร งบประมาณ ข้อมูลการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม แผนงานและโครงการ กรมหรือหน่วยงาน เทียบเท่ามีวิธีเก็บข้อมูลโดยใช้แบบรายงาน - ศึกษาจากรายงานหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องและใช้คอมพิวเตอร์ การประมวลผลข้อมูลใช้ทั้งวิธีกึ่งอัตโนมัติและคอมพิวเตอร์ซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบแบทซ์และแบบออนไลน์ การนำเสนอข้อมูลหรือสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์มีทั้งการพิมพ์รายงานและจอเทอร์มินอล

สำหรับปัญหาของระบบสารสนเทศได้แก่ 1. สถานภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่เหมาะสมกับภารกิจ 2. ผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญกับสารสนเทศที่จัดทำขึ้นและต้องการเร่งด่วนเกินไป 3. มีฐานข้อมูลไม่สมบูรณ์และขาดข้อมูลเชิงคุณภาพ 4. บุคลากรมีไม่เพียงพอและมีสมรรถภาพไม่สูง 5. ด้รับงบประมาณน้อย 6. เครื่องคอมพิวเตอร์มีสมรรถนะต่ำ 7. การประชาสัมพันธ์ระบบในกรมหรือหน่วยงาน เทียบเท่าไม่ชัดเจนและกว้างขวาง

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา



WIWAT WONGTRAKUL : STATE AND PROBLEMS OF MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM
IN THE MINISTRY OF EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. UTHAI
BOONPRASERT, Ph.D. 209 pp.

This study was to examine state and problems concerning policy of objectives, structure and process of Management Information System in the Ministry of Education . If was found that:

1. All educational administrators were encouraged to use MIS for the rational decision-making and the Information Center and computers system were set up to support. Every department placed their prime objective of the MIS on planning, controlling and public relations or report.

2. An overall Ministry Information Center was set up under the Planning Division, the Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Education, Network data communication was also established between departments in the Ministry and the mainframe computer of the Information Center.

3. Data for the system was obtained by means of defined-format surveying, from annual reports and from pertinent documents. Data and information on personnel, budget, general data on education, religion and culture and programmes are available through both batch and on-line basis.

4. The problems faced were that : status of the center was not suitable with its responsibility, administrators paid less value to the MIS, insufficient qualitative data, inappropriate personnel, inadequate budget, etc.

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ -
ดร. อุทัย บุญประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาการเรียน ซึ่งได้ให้แนวคิดและคำแนะนำ
ช่วยเหลือตลอดระยะเวลาการจัดทำจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ศักดิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์
ดร. อธิปัติย์ คลี่สุนทร อาจารย์ประจิม จบศรี อาจารย์ประเสริฐ ไสยวงศ์ และนิสิต
ปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา รุ่นที่ 1 ทุกคน ที่ได้
กรุณาให้คำแนะนำแนวทางการจัดทำตลอดจนหลักการจัดสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์ปราโมทย์
ไชยกิจ ซึ่งปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงที่ได้กรุณาออกหนังสือขอความร่วมมือใน
การวิจัย ขอขอบพระคุณรองปลัดกระทรวง (ดร. เรือง เจริญชัย) อธิบดีหรือรองอธิบดี
หรือตำแหน่งเทียบเท่าที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น ผู้อำนวยการกองแผนงานหรือหัวหน้า
กองแผนงาน หรือตำแหน่งเทียบเท่าที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นของทุกกรม หรือ
หน่วยงานเทียบเท่าในกระทรวงศึกษาธิการรวมทั้งคุรุสภา และผู้อำนวยการศูนย์สาร-
สนเทศที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์และอนุเคราะห์ให้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จนได้รับ -
ข้อมูลประกอบการวิจัยครั้งนี้อย่างครบถ้วนและเพียงพอ ขอขอบคุณ นายทองสุข มั่นคาทร
ศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ และนายผ่านศึก แก้วหย่อง ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ที่-
กรุณาให้คำแนะนำสนับสนุนและให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่ง

วิวัฒน์ วงศ์ตระกูล



ช.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิจกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
ค่านิยมคัมภีร์ เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	6
วิธีดำเนินการวิจัย	8
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวทางการศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร	10
ความสำคัญของระบบสารสนเทศต่อการบริหาร	13
ความหมายและคุณสมบัติของข้อมูลและสารสนเทศ.....	15
ความหมายและวัตถุประสงค์ของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร...	25
โครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.....	36
กิจกรรมการบริหารของระบบสารสนเทศ.....	37
ระดับการบริหารในองค์การ.....	37
ระบบสารสนเทศสำหรับระดับการบริหาร.....	40
คณะกรรมการอย่างเป็นทางการของระบบสารสนเทศ.....	40
การจัดหน่วยงานรับผิดชอบของระบบสารสนเทศ.....	45
การสื่อสารข้อมูลของระบบสารสนเทศ.....	47
การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร...	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของผู้บริหาร.....	49
	สิ่งที่คอมพิวเตอร์ทำได้.....	52
	ฐานข้อมูล.....	53
	การสื่อสารข้อมูล.....	60
	ผลกระทบของคอมพิวเตอร์ต่อองค์กร.....	69
	กระบวนการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.....	75
	การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.....	85
	กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	85
	การประเมินผลระบบสารสนเทศ.....	90
	สภาพการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	92
	แนวโน้มของระบบสารสนเทศ.....	95
	ความเป็นมาของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ	96
	อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการของกระทรวงศึกษาธิการ.....	96
	มูลเหตุของการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศ.....	98
	วัตถุประสงค์ของศูนย์สารสนเทศ.....	99
	อำนาจหน้าที่ของศูนย์สารสนเทศ.....	100
	คณะกรรมการของศูนย์สารสนเทศ.....	100
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	101
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	111
	การกำหนดประชากร.....	111
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	112
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	113
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	113

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	115
	ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านนโยบายหรือวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์	115
	ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านระบบงาน	119
	ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านกระบวนการสารสนเทศ.....	122
	ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	126
	ตอนที่ 5 สภาพปัจจุบันและปัญหาของศูนย์สารสนเทศ.....	128
	สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านวัตถุประสงค์และการ ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์.....	128
	สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านระบบงาน.....	130
	สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านกระบวนการ.....	136
	แนวทางการพัฒนาระบบ.....	137
5	สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	139
	สรุปผลการวิจัย.....	140
	อภิปรายผลการวิจัย.....	144
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป.....	152
	บรรณานุกรม.....	156
	ภาคผนวก.....	163
	ภาคผนวก ก.	164
	ภาคผนวก ข.	184
	ประวัติผู้เขียน	209



สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงคำร้อยละของผู้บริหารการศึกษาที่ให้สัมภาษณ์.....	113
2	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานเทียบเท่าเกี่ยวกับ- วัตถุประสงค์.....	116
3	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานเทียบเท่าเกี่ยวกับหลักการ- สำคัญในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์.....	116
4	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานเทียบเท่าเกี่ยวกับ- การมีจำนวนแผนงาน/โครงการในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์	117
5	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานเทียบเท่าเกี่ยวกับกิจกรรม- ของโครงการ.....	118
6	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานเทียบเท่าเกี่ยวกับการกำหนด- แนวทางการใช้คอมพิวเตอร์.....	118
7	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานเทียบเท่าเกี่ยวกับปัญหาของ- วัตถุประสงค์และการดำเนินการตามวัตถุประสงค์.....	119
8	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าเกี่ยวกับ- การแต่งตั้งคณะกรรมการ.....	119
9	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าเกี่ยวกับ- การจัดหน่วยงานรับผิดชอบระบบ.....	120
10	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าเกี่ยวกับ- ประเภทและจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์.....	120
11	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าเกี่ยวกับ- วิธีการให้ได้มาซึ่งข้อมูลภายนอก.....	121
12	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าเกี่ยวกับ- ปัญหาการจัดระบบงาน.....	122
13	แสดงคำร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าเกี่ยวกับ- ข้อมูลที่จำเป็น.....	123

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	แสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าเกี่ยวกับ- วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	123
15	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับวิธีการประมวลผลข้อมูล.....	123
16	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผล.....	124
17	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	124
18	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับลักษณะสารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ.....	125
19	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับปัญหาการประมวลผลข้อมูล.....	125
20	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับปัญหาการนำเสนอข้อมูล.....	126
21	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบที่จะพัฒนา.....	127
22	ตารางแสดงค่าร้อยละของกรมหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า- เกี่ยวกับวิธีการจะพัฒนาระบบ.....	128